Evolutie van het divisie-echelon

✱ ✱ In ons parate legerkorps is sinds kort de ✱ divisie geen organiek echelon meer. De divisietroepen werden geïntegreerd op legerkorpsniveau, de divisiestaven gestroomlijnd tot kleine tactische staven die echter bleven beschikken over eigen verbindingen en over een VSCC. Gezegevierd heeft de opvatting, dat het legerkorps in voorkomend geval het gevecht doet voeren door zijn brigades en in de — ongetwijfeld vele — gevallen dat verscheidene brigades gecoördineerd tot actie moeten worden gebracht, deze brigades doet overkoepelen door een tactische divisiestaf onder toevoeging van die tactische en logistieke middelen welke nodig worden geacht voor een succesvolle uitvoering van de opdracht. Opgeld doet de slagzin „c'est la mission qui commande", m.a.w.: de taakstelling is bepalend voor de organisatie voor het gevecht, voor de slagorde.

De nieuwe legerkorpsstructuur is geboren als resultaat van de uitwerking van een opdracht van de Chef van de Generale Staf, in 1967 verstrekt aan zijn hoofdkwartier, luidende: doe in overleg met de belanghebbende instanties voorstellen tot herstructurering van het legerkorps, waarbij besparingen, noodzakelijk om binnen het beperkte budget te blijven, worden bereikt, doch waarbij de gevechtswaarde en inzetbaarheid van het legerkorps intact blijven. De opdracht gaf de stoot tot de nieuwe structuur, doch evenzeer is deze een logische voortzetting van een reeds lang in gang zijnd evolutieproces. De hier volgende korte geschiedenis van het divisie-echelon moge deze bewering staven.

Ontstaan van de divisie

Reeds omstreeks het begin van onze jaartelling treffen wij in het Romeinse legioen een organisatie aan die enigszins vergelijkbaar is met de latere divisie. De Romeinen kenden de infanterie en de cavalerie, doch nauwelijks iets dat lijkt op de latere veldartillerie, die van aanmerkelijk jongere datum is dan de voorloper van het belegeringsgeschut (Prins Maurits' veldartillerie bij Nieuwpoort was nog niet meer dan een gering aantal stukken van zes pond). Nadat in de vroege Middeleeuwen de Romeinse organisatievorm verloren was gegaan, sprak men in de latere Middeleeuwen, en daarna tot in de 18e eeuw, van legers, corpsen en — afgezien van reeds lang verdwenen detailorganisaties — van regimenten en compagnieën; niet erg duidelijke organisatorische begrippen omdat de sterkten nogal willekeurig en uiteenlopend waren. Al die tijd kwam in de wijze van optreden, in het gevechtspatroon, slechts weinig wijziging: de verkenners (vaak lichte cavalerie, waarbij later dragonders — bereden infanterie — kwamen) gingen vooruit en brachten gevechtscontact tot stand; de linie-infanterie rukte op, nam het gevechtscontact over en moest de voorwaarde scheppen om de op de flanken opgestelde zware cavalerie beslissend te kunnen inzetten in een omvatting of doorbreking. In de 18e eeuw is op militair gebied veel gestudeerd en geëxperimenteerd. Voor wat betreft de tactische manoeuvre is toen de langdurige strijd tussen de „ordre mince" en de „ordre profond" uitgevochten. Mede omdat de veldartillerie aan betekenis had gewonnen en in staat bleek bressen te slaan in de vijandelijke slagorde werd de doorbrekingsactie vaker toegepast dan voorheen, behoefde de reserve de beslissing in minder gevallen op de flanken te zoeken en werd steeds krachtiger gepleit voor diepteformaties. Hiermee was echter de divisie nog niet geboren. De geboorte had in feite plaats in 1759 en de vader was de Franse Maarschalk De Broglie, die zich had geworpen op een vroegere studie van een andere maarschalk van Frankrijk, Maurits van Saksen, die een organisatie naar analogie van het Romeinse legioen had gepropageerd. Frankrijk voerde in De Broglies tijd de Zevenjarige Oorlog tegen Pruisen (na de 2e Silezische Oorlog had de zg. wisseling der bondgenootschappen plaatsgehad) en was te velde duidelijk in het nadeel, niet in de laatste plaats omdat de Pruisen onder Frederik de Grote erin slaagden met een lineaire slagorde te manoeuvreren, dank zij hun in strikte discipline uitgevoerde gevechtsexercitie. Om dit moeilijke manoeuvreren met lineaire formaties te vermijden gingen de Fransen die onhandzame formaties splitsen („diviser") en één of meer delen in de diepte opstellen. Samenvattend kan worden gezegd: de toenemende invloed van de veldartillerie maakte diepteopstellingen, dienende tot snelle aanvulling van in de voorste lijn geleden verliezen, noodzakelijk; deze overweging, gepaard aan de Franse manoeuvremoeilijkheden

hebben De Broglie aan het studeren gezet en de divisie geboren doen worden.

Het uitgroeien van de divisie tot werkelijke eenheid van verbonden wapens zou een langdurig proces worden.

De ontwikkeling van het divisie-echelon

In juni 1960, toen uit vele studies ten aanzien van de troepenorganisaties bleek dat het voortbestaan van het divisie-echelon een onzekere zaak was, publiceerde de Braziliaanse Luitenant-Kolonel Alfonso von Propowsky in de Military Review een — op dat ogenblik wat premature — necrologie in de vorm van onderstaand chronologisch overzicht.

— Begin 18e eeuw propageert Saxe, op grond van zijn studies van het Romeinse legioen, de divisieformatie; zijn divisie zou moeten bestaan uit twee infanterie-, twee cavaleriebrigades en steunende artillerie.
— De Broglie voert het divisie-echelon in 1759 in; opgesteld werden infanterie- en cavaleriedivisies.
— Carnot formeert tijdens de Franse revolutie de gemengde divisie (infanterie, cavalerie, artillerie, genie).
— Pruisen creëert in 1870 divisies waarin o.a. 2 infanteriebrigades à 2 regimenten à 3 bataljons, 1 regiment cavalerie à 3 eskadrons, een afdeling artilderie à 4 batterijen à 6 stukken.
— In 1873 neemt Frankrijk de Duitse divisieorganisatie over.
— In de Eerste Wereldoorlog wordt de divisie logistiek zelfstandig.
— Daarna is de divisie overal kleine eenheid van verbonden wapens.

De ontwikkeling na de Tweede Wereldoorlog moge bekend worden verondersteld. Zo leidde het decentralisatiestreven binnen de divisie via incidenteel gevormde gevechtsgroepen (ook de KL heeft deze gekend) tot de autonome „flexible five" van de Amerikaanse Pentomic-divisie en vervolgens tot de zelfstandige brigades van de Landcent-divisie. Met dit laatste werd een kleinere eenheid van verbonden wapens een feit, Aangekomen op dit punt van het betoog, moge worden teruggevallen op het hieronder geciteerde deel van de tekst van het hoofd „Tactiek der Verbonden Wapens" uit het Wetenschappelijk Jaarbericht 1960 van de Koninklijke Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap.

Enkele jaren geleden heeft Comlandcent, na overleg met de militaire instanties van de landen welke troepen leveren aan zijn bevelsressort, aanbevolen deze te organiseren in divisies bestaande uit divisietroepen en drie zelfstandige brigades. De troepen zouden 100% mobiel moeten zijn, alle infanterie in APC's, alle artillerie SP. Op divisie- zowel als op brigadeniveau moesten alle gevechts- en diensteneenheden nodig voor de strijd van verbonden wapens organiek aanwezig zijn. Engeland reageerde het snelst, ging over tot hergroepering van BAOR in de aanbevolen richting en bouwde de brigades uit tot brigadegroepen. Weliswaar kwam geen werkelijke Landcent-organisatie uit de bus, doch de brigadegroep kreeg vérgaande zelfstandigheid. De overige landen realiseerden elk een eigen nationale versie van de Landcent-divisie. West-Duitsland lijkt hiermee het meest gevorderd te zijn. Belangwekkende beschouwingen over de nieuwe divisies zijn in de West-Duitse, doch vooral in de Franse vakpers verschenen. Aangezien de Franse publicisten evenveel aandacht besteden aan de West-Duitse als aan de eigen „divisie 59" (het verschil tussen beide versies zit vooral in het mankracht-bestand dat in de West-Duitse lager is), zal overwegend worden weergegeven hoe in Franse militaire kringen de nieuwe ontwikkeling wordt gezien. Omtrent de Franse Landcent-divisie verhaalt het tijdschrift „L'Armée" van maart 1960 („Evolution de la structure divisionnaire") hoe de divisie ophoudt kleinste eenheid van verbonden wapens te zijn. Dat is de brigade geworden. Wel blijft het divisie-echelon belast met het in actie brengen van de kernwapens. De nieuwe organisatie is geen eindpunt, de evolutie die haar heeft opgeleverd is nog niet ten einde. Zodra beschikt kan worden over kernwapens van zeer klein kaliber, kan het echelon dat beslist over de inzet ervan omlaag worden gebracht naar de brigade. Dan zal de nu verbroken drie-eenheid (manoeuvre - conventionele vuurkracht - nucleaire vuurkracht) zijn hersteld. De Landcent-organisatie is een compromis, maar een belangrijke etappe is ermee afgelegd. De divisie '59 speelt t.o.v. haar brigades een legerkorpsrol, d.w.z. coördineert de acties ervan. De opstelling van deze divisie was nodig in de huidige conjunctuur en om de tactische studies te leiden, maar de toekomstige geheel autonome brigade tekent zich reeds af. Ook in West-Duitsland ziet men de Landcent-divisie als een eerste fase. De volgende fase denkt men te doen inhouden:

— opheffing van het divisie-echelon;
— verdeling van de divisietroepen over de brigades (dan wel optrekking naar het legerkorps);
— vorming van een groepering van 5 (of meer) brigades, in een functie overeenkomende met die van het legerkorps.

De Landcent-brigades welke wij thans (1960) in Nederland opstellen missen voorshands nog logistieke autonomie. Laten wij voor ogen houden, dat toe-

kenning van die capaciteit voor onze brigades een conditio sine qua non is.
Onze brigades hebben de noodzakelijke logistieke capaciteit inmiddels verkregen.

Invloed van de verandering in het strategisch denken in de laatste jaren

Gedachten en opvattingen op militair-strategisch terrein hebben invloed op de troepenorganisaties. Zo ook het verlaten van de NAVO-schrikdraadtheorie (de strategie van de „massive retaliation") en het adopteren van de theorie van de „flexible response", die werd opgesteld om zo niet een oorlog- dan toch een kernwapenoorlog te vermijden. De leuze is geworden: beperk de verspreiding van kernwapens (non-proliferatie) en wapent u vóór alles op een conventioneel conflict. De meest bekende uitleg van het begrip non-proliferatie is dat zo min mogelijk landen kernwapens behoren te hebben, doch een vorm van (verticale) non-proliferatie is ook het aan zo min mogelijk militaire echelons toekennen van de beslissingsbevoegdheid tot het inzetten van kernwapens. Verwijzend naar vorenstaand citaat uit het Wetenschappelijk Jaarbericht 1960, nl. naar de passage luidende dat, zodra de brigade — als gevolg van verdere miniaturisatie — de beslissing omtrent kernwapeninzet zal hebben verworven, de vroegere divisietaak geheel zal zijn overgegaan op de brigade, moet worden opgemerkt:
— het miniaturisatieproces is gestopt (is zelfs ten dele reeds teruggedraaid, overwegende dat bv. de Davy Crocket al duidelijk verleden tijd is geworden).
— het delegeren van beslissingsbevoegdheid tot kernwapeninzet aan lagere echelons is door de non-proliferatie-idee duidelijk buiten spel gezet.
De laatste deeltaak die de divisie nog restte kan de brigade derhalve niet overnemen, maar de divisie heeft die deeltaak inmiddels zelf aan een hoger echelon moeten overdragen, waardoor van overneming door de brigade geen sprake meer is. Hierdoor blijft de bewering, dat de (gekortwiekte) divisietaak door de brigade kan worden overgenomen, onverminderd van kracht.

Slot

Dit moge kort zijn. Het verdwijnen van de divisie als organiek echelon is een gevolg van een logische evolutie, die door de dwingende eis tot beperking van de exploitatiekosten van de Koninklijke Landmacht werd versneld.

Literatuur

F. Touber — *Wetenschappelijk Jaarbericht.* Kon. Ver. t. beoef. Krijgswetenschap, Den Haag (1960).
M. de Saxe — *Mes rêveries.* Amsterdam (1757).
R. S. Quimby — *The background of Napoleonic warfare.* New York (1957).
A. von Propowsky — Evolution of the infantry division. *Military Review* **40**(1960)(3)80.
Evolution de la structure divisionnaire. *L'Armée* (1960) (2)49.

Nieuwe uitgave

Jane's all the world's aircraft 1968-1969, onder red. van J. W. R. Taylor, 683 blz., 1800 afb. Uitg.: Sampson, Low, Marston & Co. Ltd., Great Missenden, Bucks., 1969. Prijs: £ 10.10.—.

Ook deze nieuwste uitgave van Jane's All The World's Aircraft toont duidelijk aan dat geen andere publikatie dit standaardwerk betreffende de ontwikkelingen in de luchtvaart kan evenaren. Het boek bevat een schat van gegevens over o.a. vliegtuigen, geleide wapens, raketten voor researchdoeleinden en ruimtevoertuigen, alsmede vliegtuigmotoren van vele landen. Belangrijk is het voorwoord, waarin de redacteur o.m. ingaat op de offensieve en defensieve macht in de lucht van zowel de Westelijke als de Oostelijke landen en de neutralen. Interessant is ook de beschrijving van het Russische FOBS (Fractional Orbit Bombing System), ontworpen ter neutralisering van de Amerikaanse bases voor bemande bommenwerpers. De Addenda bevatten zelfs gegevens die tot één maand voor de verschijningsdatum beschikbaar kwamen.
Voor particulieren zal de prijs zeker bezwaarlijk kunnen zijn, maar een unieke uitgave als de onderhavige mag in geen enkele bibliotheek ontbreken. M.W.A.W.